

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРИРОДНИЙ ПАРК

№3-4 (60-61)
2017 року

Г у ц у а ь щ и н а

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ВІСНИК НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «ГУЦУЛЬЩИНА»

[МІНПРИРОДИ ЗАПРОШУЄ ОБ'ЄДНАТИ ЗУСИЛЛЯ
ДЛЯ РОЗВИТКУ
ЄДИНОГО В УКРАЇНІ МАЄТКУ СВЯТОГО МИКОЛАЯ](#)

Міністерство екології та природних ресурсів має намір підписати меморандум про співпрацю щодо розвитку рекреаційно-мистецького комплексу «Маєток Святого Миколая» із Міністерством культури та Міністерством соціальної політики.

Про це заявив заступник Міністра екології та природних ресурсів Василь Полуйко під час візиту до національного природного парку «Гуцульщина», що на Івано-Франківщині.

Під час зустрічі Василь Полуйко ознайомився із ремонтно-реставраційними роботами у маєтку Святого Миколая та обговорив із співробітниками парку план розвитку рекреаційно-мистецької установи.

Нагадаємо, що комплекс «Маєток Святого Миколая» діє на території НПП «Гуцульщина» з 2006 року.

За цей період до робочого кабінету Святого Миколая, який працює без вихідних, завітали тисячі дитлахів з різних куточків України.

На території Маєтку розташовані Світлиця, в якій Миколай зустрічає своїх гостей, казкові станції з героями українських казок та крісла 12 християнських чеснот, сцена, шопка, дендрарій, дитячий ігровий і спортивний майданчики.

Заступник Міністра повідомив, що наразі обговорюється питання про співпрацю з іншими міністерствами, зокрема, Міністерством соціальної політики в напрямку залучення соціальних працівників до роботи з дітьми. Він також пояснив, що на базі Маєтку діє пошта Святого Миколая, на адресу якої постійно надходять листи від дітей з різних областей, які досить часто, окрім своїх мрій, розповідають про соціально-побутові та морально-психологічні проблеми в родині та навчальних закладах. Саме тому, прийнято рішення розробити механізм допомоги з боку держави у вирішенні проблем підростаючих українців.

Крім того, ознайомившись із роботою парку та науково-просвітницького центру, діючого при ньому, Василь Полуйко відзначив високий рівень науково-просвітницької роботи, яка може слугувати прикладом для інших природно-заповідних установ.

Міністерство
екології та природних ресурсів України

*З Новим роком та Різдвом
Христовим!*

Прийміть нашу найщиріші вітання з Новим роком та Різдвом Христовим. Озираючись назад, можна сміливо сказати, що 2017-ий рік був прожитий не дарма. Цей рік був насичений подіями та напруженою працею. Він подарував нам радість зустрічей й відкриттів, перемог і досягнень, новий професійний і життєвий досвід. Тож, нехай кожен день у Новому році буде осяяним життєдайним світлом Різдвяної зірки. Сповнений щирої радості, збагачений незламною вірою, щедрим на перемоги і здобутки.

А Новорічні свята – вісники оновлення, мрій і сподівань – обдарують добрим настроєм, впевненістю та вірою в майбутнє, принесуть теплих радісних посмішок, Вам і Вашій родині добро, мир і достаток. Бажаю, щоб у новому році Ви зробили все те, про що так давно мріяли. Вірю, що у новому році Ви відчуєте турботу з боку колег, тепло друзів та близьких. Велика шана і подяка за Ваш сумлінний чесний труд, довгих років процвітання і стабільності, родинного загишку, нових досягнень та творчих злетів. Хай доля буде прихильною до Вас, даруючи Вам приємні враження, цікаві зустрічі, любов і віру у власні сили. Щастя Вам, міцного здоров'я, здійснення найзаповітніші бажань, злагоди, добробуту та професійних успіхів.

В році, який добігає до завершення, хочу у короткій урочистій розмові окреслити контури його діяльності в здобутках і перспективах...

Читайте на 2-ій стор.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ВІСНИК НПП «ГУЦУЛЬЩИНА» / www.nnp.if.ua / №3-4 (60-61) 2017 року

Приблизно рік тому я пройшов конкурс на заміщення вакантної посади директора НПП «Гуцульщина», повністю усвідомлюючи, що для подальшого розвитку природоохоронної установи необхідні позитивні зміни...

Найперше, невідкладно треба було зрушити з мертвої точки надзвичайно складну, але вкрай необхідну ситуацію щодо узаконення природоохоронної установи. У зв'язку з цим, ще в січні 2017 року, з моєї ініціативи, в Мінприроди відбулася міжвідомча робоча нарада, за участі всіх зацікавлених і відповідальних сторін, щодо вирішення проблемних питань з виготовлення правовстановлюючих документів на право постійного користування землею НПП «Гуцульщина», яка напрацювала дорожню карту спільного вирішення цих проблем.

Робоча група, створена координаційною радою НПП «Гуцульщина», організувала біля 30 зустрічей з представниками органів місцевого самоврядування, взяла участь на засіданнях сесій, земельних комісій місцевих рад та сходях селян.

За результатами роботи складено протоколи засідання з узгодженими пропозиціями щодо оптимізації територій НПП «Гуцульщина». Підготовлено та надано до Мінприроди земельні ділянки на території 5-ти місцевих рад, де немає проблемних питань, оформлено запити на виділення коштів на фінансування робіт виготовлення правовстановлюючої документації.

Напрацьовано ряд пропозицій з рештою сільських рад, де наявні проблемні питання – є, в основному, конструктивна співпраця, розуміння і така робота буде продовжена.

Забігаючи наперед скажу, що ті сільські ради де немає обгрунтованих пропозицій чи вони захмарні, на кшталт - включення 600 чи 100 га лісових територій в межі населеного пункту, не мають перспективи оскільки, відповідно до статей 51-54 закону України про ПЗФ, в пакет документів, на підставі яких Президент може внести зміни до Указу, мають входити: клопотання, наукове обгрунтування і експертний висновок. Я сумніваюся, що науковці підпишуться під тим щоб включити 100 га дубини в межі населеного пункту.

Без сумніву ми можемо стверджувати, що НПП «Гуцульщина» – це вибір сталого майбутнього, оскільки окрім збереження унікальної природи Покусько-Буковинських Карпат, парк слугує потужним осередком екологічної просвіти, рекреації та туризму. На території парку функціонує науково-просвітницький центр, широко відомий туристично-мистецький комплекс «Маєток Святого Миколая», мережа туристичних маршрутів, стаціонарних рекреаційних пунктів, облаштовані екологічні та науково-пізнавальні стежки.

Працівники парку проводять численні еко-просвітницькі заходи з місцевими громадами, надають екскурсійні послуги. В зоні парку добре розвинена інфраструктура сільського зеленого туризму, діє низка закладів стаціонарної рекреації (санаторії, лікувально-оздоровчі комплекси та ін).

Здається всі чудово розуміємо, що перспектива збалансованого розвитку нашого краю залежить від поступу туризму.

Але як можна розбудувати існуючі, впровадити нові проекти, а також втілити багато інших задумів, які могли б істотно доповнювати рекреаційний потенціал Косівщини, без залучення інвесторів.

До прикладу, перспективний проект туристично-мистецький комплекс «Маєток Святого Миколая» потребує реконструкції, розвитку і розбудови туристичної інфраструктури навколо Маєтку та супутніх послуг, існує серйозна проблема щодо облаштування території паркінгом тощо.

Сьогодні Парк власними силами здійснив роботу з оновлення зовнішнього фасаду центральної садиби, тимчасових споруд Маєтку та ряд внутрішніх робіт. Однак мізерних коштів недостатньо, тут необхідне залучення інвестицій. Сучасні туристи потребують широкого вибору атракцій, сфери екопросвітницької мережі та обслуговування.

Наголошую, що є багато зацікавлених інвесторів, до прикладу, одні з них готові вкласти кошти в реконструкцію Маєтку Святого Миколая за аналогією з резиденцією Санта-Клауса у Фінляндії, що стане мистецько-культурним простором для дітей, посилює туристичну привабливість регіону та сприятиме розвитку місцевої інфраструктури. Закономірною, що це створить умови для екологічно сталого соціально-економічного розвитку регіону, де не буде безробіття.

Однак нерозуміння окремими посадовцями того, що без залучення недержавних коштів, цей проект не має майбутнього, може звести нанівець п'ятнадцятирічну роботу і напрацювання.

В природоохоронній діяльності НПП «Гуцульщина» велика увага приділяється відновленню природних екосистем.

Весною 2017 року було проведено посадку лісових культур на площах, які були пройдіні суцільними санітарними рубками в 2016 році. Площа створення лісових культур в цьому році становить 0,5 га. Також проведено доповнення лісових культур на площі 3,9 га, ввід недостаючи порід - на площі 0,3 га та догляд за лісовими культурами здійснено на площі 17,5 га.

В розсадниках НПП «Гуцульщина» проведено роботи на площі 2,805 га та здійснено зелене живцювання в кількості 15 тис. шт. В цьому році реалізовано 2149 саджанців декоративних кущів і дерев на загальну суму 67710 тис. грн.

На службу державної охорони парку також покладено проведення санітарно-оздоровчих заходів.

В 2017 році на території НПП «Гуцульщина» здійснено наступні види рубок: рубки догляду - на площі 5,4 га, загальною кубомасою 63 м³;

- вибіркова санітарна рубка - на площі 178,3 га, заготовлено 2674 м³ ліквідної деревини, в т. ч. ділової 304 м³;

- інші рубки (розчистка ЛЕП та освітлення автодороги) - на площі 0,68 га, заготовлено 40 м³ ліквідної деревини, в т. ч. ділової 1 м³.

Регулярно здійснюється контроль за дотриманням природоохоронного законодавства: організовано систематичне проведення рейдів з охорони мисливської фауни, проведено осінні та весняні планові та позапланові ревізії у всіх ПНДВ. У цьому році складено 16 протоколів про порушення природоохоронного законодавства. Також здійснюються протипожежні та біотехнічні заходи.

Підсумки 15-річної діяльності національного природного парку «Гуцульщина» підвела Міжнародна науково-практична конференція: «Природоохоронні, історико-культурні та екоосвітні аспекти

збалансованого розвитку Українських Карпат», яка відбулася в червні цього року. Видано збірник Матеріалів конференції, де представлено 83 статті науковців з України, Угорщини, Литви.

Науковцями парку в цьому році здійснено понад 20 експедицій з інвентаризації флори і фауни, водних об'єктів; вивчення грибів та судинних рослин; моніторингу вод основних річок району; вивчення об'єктів історико-археологічної спадщини.

Проведено обстеження ялицевих та сонових деревостанів на вилученій території НПП, відібрано зразки для вивчення причин їх всихання. Оформлено дві постійні пробні площі з дубом скельним. На основі опрацьованих власних даних створено карти земельних угідь модельних ландшафтів та Покутських Карпат.

Вивчено сезонну та вікову динаміку показників неспецифічної резистентності організму коней гуцульської породи різної статі. За цей рік за матеріалами досліджень опубліковано 34 наукові статті, підготовлено до друку двомовний буклет «НПП «Гуцульщина» та книгу «Природа та населені пункти Косівщини». Видано монографію «Сосна звичайна в лісах України» та книгу для дітей «Розумні казочки. Підготовлено 14-й том «Літопису природи».

Екоосвітяни парку впродовж року провели цілий ряд занять, уроків, конкурсів, вікторин, виставок, майстер-класів в школах та дошкільних закладах Косівщини, організували екологічні акції, а також співорганізували та провели XVII районний молодіжний екологічний фестиваль «Гірська веселка». Розроблено і реалізується проект «Впровадження сортування сміття на території загальноосвітніх навчальних закладів Косова...», який фінансується Карпатським фондом.

На території НПП «Гуцульщина», вздовж хребта Каменистий прокладено новий реверсний туристичний маршрут «Попід Каменистий». Маршрут облаштовано в рамках проекту «Збереження карпатських пралісів», впроваджуваного УТОП за фінансової підтримки Франкфуртського зоологічного товариства.

В 2017 році зроблено наступні роботи: зроблено поточний ремонт науково-просвітницького центру; будується будинок на вулицях біля адміністративного корпусу; облаштовано металопрофілем стінку фасаду складського приміщення біля адміністративного корпусу НПП «Гуцульщина» - 168 м²; встановлено систему сонячних батарей на приміщенні науково-дослідного розсадника; разом з працівниками Старокутського ПНДВ заготовлено 20 тон сіна для годівлі коней та огорожено 4 га пасовища; зроблено капітальний ремонт автомобілів ГАЗ - 66 та ВАЗ 2121 і відремонтовано ходову та робочі механізми екскаватора.

Виготовлено техдокументацію на газо-постачання, а також техпаспорт та свідоцтво на право власності на будівлі науково-просвітницького центру.

Для покращення ефективності роботи установи внесено зміни до Положення про НПП «Гуцульщина» та штатного розпису. Зроблено оптимізацію кадрового складу, проведено кадрові зміни та нові призначення.

Ще раз многа літ працівникам, які наполегливо працюють і бачать перспективу своєї роботи в оновленій установі. Хай береже вас Господь Бог!!!

Юрій Стефурак,
в.о. директора
НПП «Гуцульщина»

Нещодавно було прийнято ряд законодавчих актів, які стосуються природоохоронної діяльності та ведення лісового господарства. Зокрема, Верховною Радою України 23 травня 2017 р. прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо охорони пралісів згідно з Рамковою конвенцією про охорону та сталий розвиток Карпат». Відповідно до Закону, в природоохоронне законодавство України вводиться визначення «праліси», «квазіпраліси», «природні ліси», визначено порядок їх оголошення пам'ятками природи, умов охорони і застосування штрафних санкцій.

Крім цього, з метою забезпечення сталого природокористування, розвитку лісів, удосконалення системи державного управління

у сфері охорони, захисту, використання та відтворення лісових насаджень, ведення лісового господарства, а також збереження цінних природних комплексів та екосистем, розвитку заповідної справи, 21 листопада цього року вийшов Указ Президента України № 381/2017 «Про додаткові заходи щодо розвитку лісового господарства, раціонального природокористування та збереження об'єктів природно-заповідного фонду». Згідно Указу, Кабінетом Міністрів України буде розроблено заходи щодо розвитку природно-заповідної справи та збереження особливо цінних природних територій. А також розроблено і затверджено до 1 вересня 2018 року національний план заходів із розвитку заповідної справи з урахуванням міжнародних зобов'язань України у цій сфері

та інше. Також передбачається спрощення порядку надання (відведення) земельних ділянок державної та комунальної власності в постійне користування установам природно-заповідного фонду та чітке розмежування і усунення дублювання повноважень органів виконавчої влади з видачі документів дозвільного характеру щодо спеціального використання природних ресурсів в межах територій ПЗФ, що є актуальним для НПП «Гуцульщина».

Василь ЛОСЮК,
науковий співробітник
НПП «Гуцульщина», к.с.-г.н.

ЗАСІДАННЯ БЮРО НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ РАДИ НПП «ГУЦУЛЬЩИНА»

Впродовж II півріччя 2017 року відбулося три засідання бюро Науково-технічної ради НПП «Гуцульщина» на яких розглянуто ряд важливих питань діяльності на території природно-заповідного фонду. Зокрема, 20 червня члени бюро НТР погодили перелік заходів з поліпшення санітарного стану лісів НПП «Гуцульщина» на II півріччя 2017 року, вилучення дерев ялиці білої з природного середовища для наукових досліджень та набір ділянок під проведення санітарно-вибіркових рубок ДП «Кутське лісове господарство» в II кварталі 2017 р., що входять до складу НПП «Гуцульщина» без вилучення у лісокористувачів. Зокрема, головному природознавцю НПП «Гуцульщина» Черняхівському І.В. доручено провести обстеження відведених ділянок на відповідність Санітарним правилам в лісах України. А на засіданні, яке відбулося 5 вересня цього року, погодили перелік заходів з поліпшення санітарного стану лісів РП «Райагроліс», при цьому фахівцям НПП «Гуцульщина» доручено провести вибіркове обстеження відведених ділянок на відповідність Санітарним правилам в лісах України.

Ці заходи рекомендовано на погодження в Державне спеціалізоване лісозахисне підприємство, Управління екології та природних ресурсів Івано-Франківської обласної державної адміністрації, Івано-Франківське обласне управління лісового та мисливського господарства і затвердження Міністерством екології та природних ресурсів України. Також на цьому засіданні розглянуто питання вилучення з природного середовища особин диких свиней для проведення державної ветеринарно-санітарної експертизи (діагностичний відстріл) на території природно-заповідного фонду НПП «Гуцульщина» та мисливських угіддях ДП «Кутський лісгосп» Косівської районної організації УТМР, що входять до НПП «Гуцульщина» без вилучення у лісокористувачів. Ці заходи спрямовані на виконання доручень зазначених в рішеннях ДНПК в Івано-Франківській області (рішення №3 від 22.08.2017р.) та ДНПК в Косівському районі (рішення №3 від 31.08.2017р.).

На засіданні НТР розглянуто звернення Західно-української геологорозвідувальної експедиції щодо ве-

дення геологорозвідувальних робіт на території ПЗФ. Членами бюро НТР НПП «Гуцульщина» вирішено визначити конкретні місця для проведення вищевказаних робіт, узгодити їх з лісокористувачами та провести оцінку впливу на довкілля.

На черговому засіданні, яке відбулося 4 жовтня цього року, члени бюро НТР погодили набір ділянок під проведення санітарно-вибіркових рубок ДП «Кутське лісове господарство» в ІУ кварталі 2017 р., що входять до складу НПП «Гуцульщина» без вилучення у лісокористувачів та рекомендували на погодження в Державне спеціалізоване лісозахисне підприємство, Управління екології та природних ресурсів Івано-Франківської обласної державної адміністрації, Івано-Франківське обласне управління лісового та мисливського господарства і затвердження Міністерством екології та природних ресурсів України.

Василь ЛОСЮК,
секретар
Науково-технічної ради,
НПП «Гуцульщина», к.с.-г.н.

РЕЗОЛЮЦІЯ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Із Резолюції Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 15-й річниці НПП «Гуцульщина» «Природоохоронні, історико-культурні та екоосвітні аспекти збалансованого розвитку Українських Карпат», яка відбулася 8-9 червня 2017 року, м. Косів. В роботі конференції взяли участь науковці, представники органів влади, природоохоронних установ та громадськості, загалом 87 осіб.

В 38 доповідях та повідомленнях конференції детально розглянуто природоохоронні та екоосвітні аспекти збалансованого розвитку Українських Карпат, проблеми збереження ландшафтного і біологічного різноманіття, дослідження та охорони об'єктів історико-археолого-культурної спадщини Карпат, роль природно-заповідних об'єктів у збалансованому розвитку гірських територіальних громад, ІС-технологій на природно-заповідних територіях. До конференції опубліковано збірник матеріалів, де подається 85 статей, загальним обсягом 488 сторінок.

На підставі заслуханих доповідей та проведених дискусій учасники конференції відмітили:

1. Активну участь науковців та працівників ПЗФ України у висвітленні та вирішенні проблем довкілля.
2. НПП «Гуцульщина» є однією з провідних природоохоронних, рекреаційних, культурно-освітніх, науково-

дослідних установ ПЗФ України. Парком зроблено вагомий внесок у збереження флори і фауни та відновлення природних екосистем. У цьому плані тривалий час реалізуються різні програми з вивчення стану популяцій рідкісних видів, створення селекційно-репродуктивних ділянок тощо. Тут розробляються і виконуються важливі піонерні програми, щодо відтворення раритетного біорозмаїття, зокрема тису ягідного,

сосни кедрової європейської, рідкісних макроміцетів.

3. Територія Парку відзначається багатотою історико-культурною спадщиною. Тут найповніше збереглися прадавні самобутні ремесла, промисли, традиції, звичай унікального етносу гуцулів, давні сакральні об'єкти і топоніми. На їх основі розвивається мережа численних туристичних маршрутів та еколого-пізнавальних стежок, здійснюються науково-освітні проекти і програми.

Ухвалили:

1. Адаптувати природоохоронне законодавство України до Європейського Натура – 2000 та впроваджувати його в практику.

2. Використати досвід Карпатського біосферного заповідника у збалансованому розвитку гірських територіальних громад та об'єктів ПЗФ.

3. Розширити площі парків за рахунок унікальних лісів, місць існування рідкісних видів тварин, рослин, рослинних угруповань, що знаходяться на території інших користувачів.

4. Пропонувати Мінприроди України прискорити призначення директора НПП «Гуцульщина», так як статус в.о. директора не дозволяє належним чином здійснювати управління Парком та представляти установу в органах місцевого самоврядування та виконавчій влади.

Учасники конференції побажали усім членам трудового колективу Національного природного парку «Гуцульщина», нових досягнень, звершень задуманих планів, відмітили високий рівень організації і проведення конференції, а також екскурсій територією Парку.

Стелла ФОКШЕЙ,
заступник начальника наукового відділу
НПП «Гуцульщина»

НАУКОВІ СЕМІНАРИ ТА КОНФЕРЕНЦІЇ

24-29 липня 2017 року на базі Чорногірського географічного стаціонару Львівського національного університету ім. Івана Франка в смт. Ворохта відбулася школа-семинар гірського ландшафтознавства.

Вона проводилася з метою реалізації системи заходів Міністерства освіти і науки України щодо впровадження Європейської ландшафтної конвенції, втілення завдань Протоколу про збереження і стає використання біологічного і ландшафтного різноманіття до Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат, обговорення Закону України «Про ландшафти».

Під час роботи школи-семинару обговорювалися питання регіоналізації, ідентифікації ландшафтних комплексів, теорії і методики ландшафтного

картографування, раціонального використання і охорони природи.

Метою польових навчань і дискусій було оволодіння учасниками школи-семинару методикою польового картографування гірських ландшафтів, ознайомлення з методикою комплексних стаціонарних досліджень та здобуття навчальних експедиційних досліджень в горах.

26-29 вересня 2017 року в м. Рахів відбулася міжнародна конференція до десятиріччя створення об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси Карпат та давні букові ліси Німеччини».

Метою семінару було висвітлення результатів наукових досліджень транснаціонального українсько-словацько-німецького природного об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси та давні букові ліси Німеччини», впровадження інтегрованої системи менеджменту, залучення місцевих громад, громадських організацій

та інших зацікавлених груп для його збереження.

3-5 листопада у Львові та Ворохті відбувся міжнародний науковий семінар «Проблеми ландшафтознавства в контексті стратегії сталого розвитку та Європейської ландшафтної конвенції», присвячений 40-річчю створення Чорногірського географічного стаціонару.

Метою семінару було: обговорення актуальних проблем ландшафтознавства, важливих для реалізації цілей сталого розвитку; забезпечення високої якості навколишнього середовища; сприяння охороні, регулюванню і плануванню ландшафтів та підготовка спеціалістів у галузі оцінки ландшафтів роботи з ними; підвищення рівня обізнаності суспільства щодо цінності ландшафтів.

Зоряна ГОСТЮК,
молодший науковий співробітник
НПП «Гуцульщина»

ФОТОВИСТАВКА «ЗАХИСТ ПРАЛІСІВ. ЗБЕРЕЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО АВАТАРУ – СПРАВА ДЕРЖАВИ»

Фотовиставка виготовлена та організована в рамках проекту «Збереження карпатських пралісів» Українським товариством охорони птахів за участі та фінансової підтримки Франкфуртського зоологічного товариства (Німеччина). Через об'єкти професійного фотографа відвідувачі побачили красу та багатство унікальних пралісів, які ще збереглися в Українських Карпатах. Праліси – унікальні недоторкані ліси, які існують і розвиваються без

втручання людини, виключно за законами природи.

Відвідувачі виставки мали змогу дізнатися, що таке праліси, як вони виглядають, про їх різноманітність.

На відкритті виставки були присутні: **Мовчан Ярослав**,

екс-голова національного екологічного центру України, а також Юрій Масікевич, член ради НЕЦУ та інші.

Проект «Збереження карпатських пралісів»

ВСИХАННЯ ЯЛИЦІ БІЛОЇ

НПП «Гуцульщина» – один із небагатьох парків, який охоплює більшість висотних рослинних смуг Українських Карпат. Так, на території парку поширені 8 смуг із десяти існуючих в Карпатах. Ялиця біла виступає, як одна із головних лісоутворюючих порід в трьох із 8 лісорослинних смугах, та присутня, як домішка, ще в трьох смугах парку. За продукуванням фітомаси ялицеві ліси не поступаються смерековим. Характерною особливістю формацій ялиці, що відрізняє її від формацій смереки і бука, є те, що в Українських Карпатах немає її чистих природних деревостанів. Завдяки цим особливостям природні ялицеві ліси є стійкими до більшості несприятливих біологічно-кліматичних чинників. Саме комплексні позитивні якості всіх формацій ялиці білої вважалися, до сьогоднішнього часу, альтернативою смерековим похідним деревостанам. Проте, за останній рік спостережень, науковцями та лісівниками НПП «Гуцульщина» виявлено всихання ялицевих деревостанів на Прикарпатті. Проаналізувавши вітчизняні та закордонні наукові публікації, присвячені всиханню хвойних лісів в Україні, виявлено, що ялицеві деревостани ніде не згадувалися, а, отже, таке явище зафіксоване вперше. На сьогоднішні всихання відмічене майже в 75% (552 га) ялицевих деревостанів вилученої у лісокористувачів території НПП «Гуцульщина». Характер всихання має ознаки, як поодинокі всохлих дерев, так і всихання цілих куртин. Всихання притаманне для всіх лісівничо-таксаційних характеристик деревостанів і дерев в них.

Працівниками наукового відділу та лісівниками НПП «Гуцульщина» розроблено ряд заходів з ліквідації та встановлення причини цього явища. Насамперед, у більшості

виділах, де виявлено всихання та дозволено природоохоронний режим, лісівниками здійснено вибірково-санітарні рубки. Науковцями парку та ряду наукових установ (Національного лісотехнічного університету та Інституту екології Карпат) відібрано 10 модельних дерев для наукових досліджень, щодо встановлення причини всихання ялиці білої.

Із зрубаних модельних дерев було відібрано зразки в місцях всихання крони та прикореневій частині стовбура для ряду досліджень на:

- зараження дерев стовбуровими нема-

- тодами;
- враженість дерева кореневою губкою;
- наявність в деревині інших фунгопатогенів;
- можливість зараження дерев бактеріальними хворобами.

За результатами досліджень деревини на присутність в ній стовбурових нематод отримано негативний результат, тобто нематод не виявлено

Однак, лабораторні дослідження щодо присутності в деревині різних патогенів дали позитивний результат. В більшості деревини було виявлено ДНК грибка роду *Fusarium*, в одному зразку було виявлено кореневу губку, а також в усіх модельних деревах виявлено присутність бактерій. Отримані колонії бактерій мали рухомі палички, що можуть бути з родів *Bacillus*, *Erwinia*, *Pseudomonas*. Для більш точного аналізу необхідний ПЛР-аналіз із специфічними праймерами.

На основі досліджень можна зробити припущення, що відповідні дерева ялиці білої були вражені виявленими бактеріями, що призвело до суттєвого зниження їх імунітету дерева - це є перший етап всихання дерева. На другому етапі, після колонізації бактеріями, ослаблене дерево заражається грибами роду *Fusarium*, які ще більше пригнічують дерево. В більшості зразків, таке поєднання патогенів в організмі дерева призводить до неминучого всихання. Стійкіші дерева можуть витримувати ці 2 етапи, але їх вражає коренева губка та чисельна кількість стовбурових ентомошкідників - це є третій і кінцевий етап всихання дерева.

Олег ПОГРІВНИЙ,
науковий співробітник
НПП «Гуцульщина», к.с.-г.н.

веселка».

Цьогоріч захід проходив у рамках Відкритого обласного фестивалю кераміки, ремесел і фольклору та IV фест-конкурсу «Мальований дзбаник» і був присвячений відзначенню 26-ої річниці Незалежності України. Метою фестивалю є формування екологічної культури молоді, підвищення рівня зацікавленості до вивчення природничих дисциплін, залучення молоді до активної природоохоронної діяльності, активізація молодіжного екологічного руху в районі.

Відкрили фестиваль юні таланти - вихованці Косівської дитячої школи мистецтв та Косівського районного і Яблунівського центрів дитячої творчості. Конкурсна програма включала 5 категорій, де учасники могли продемонструвати свої вміння та таланти. Крім традиційних конкурсів, школярі ділилися своїми ідеями щодо енергозбереження та впливу кліматичних змін на довкілля.

У рамках фестивалю проходила благодійна виставка-ярмарка на підтримку діяльності громадської організації «Дім для друга».

Підводячи підсумки, журі фестивалю оцінило найкращі роботи учасників.

Усі призери фестивалю отримали грамоти і пам'ятні подарунки від організаторів. Крім того, журі відзначило грамотами

школярів за активну участь у конкурсах.

Тішить, що вже котрий рік поспіль молодь району активно долучається до фестивалю, адже це свідчить про те, що вони не стоять осторонь екологічних проблем рідного краю.

Олеся ШЕВЧИК,

заступник начальника відділу екологічної освіти НПП «Гуцульщина», журі конкурсу

Рано-вранці, у святковий день Різдва Пресвятої Богородиці Косів зібрав школярів з усіх куточків району. Адже саме в цей день, 21 вересня, тут відбувся XVII районний молодіжний екологічний фестиваль «Гірська

Я ЖИВУ НА ТЕРИТОРІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ

Основним завданням таких занять є ознайомлення населення із діяльністю парку, всіма перевагами проживання на його території. Природньо, що у людей виникає багато питань пов'язаних з роботою природоохоронної установи, існує безліч міфів, розвіяти які і мають такі зустрічі.

Цикл екологічних занять та бесід розпочався із роботи з молоддю. Одним із ефективних способів донесення інформації є інтерактивне заняття. Цього разу воно проведено у формі діалогу з елементами гри для учнів молодших класів Городянської

Національний природний парк «Гуцульщина» – це унікальний природоохоронний осередок, який створений та функціонує задля збереження, відтворення і раціонального використання ресурсів генофонду рослинного та тваринного світу.

Екоосвітяни НПП «Гуцульщина» підготували цикл екологічних занять та бесід на тему «Я живу на території національного природного парку», які проводитимуться для жителів тих територій сільських рад, що ввійшли до складу парку без вилучення у лісокористувачів, а також тих, де планується розширення парку.

Також з учнями середніх класів працівники парку провели бесіду про сортування сміття задля збереження чистого довкілля. Діти послушали цікаву презентацію про правильне поводження із побутовими відходами, навчилися його поділяти за категоріями (папір, пластик, скло, метал і сміття, що не підлягає утилізації), активно брали участь у обговоренні.

Олеся ШЕВЧИК,

заступник начальника відділу екологічної освіти НПП «Гуцульщина»

ЗОШ I-II ст., Соколівської ЗОШ I-II ст. та Яворівської ЗОШ I-III ст. Основною темою занять стали скарби живої і неживої природи. Діти разом з працівниками парку перелічили негативні антропогенні фактори, що згубно впливають на довкілля. Далі учні слухали еко-казку про хлопчика, який любив відпочивати в лісі. Юні природолюби закріпили свої знання правил поведінки в навколишньому середовищі, допомагаючи головному героєві вчинити правильно у змодельованих екоситуаціях.

ВІЇЗНІ ЕКОЛЕКТОРІЇ «ДОВКІЛЛЯ КОСІВЩИНИ»

ОСІННІ ДНІ СПОСТЕРЕЖЕНЬ ЗА ПТАХАМИ

В рамках проведення акції «Осінні дні спостережень за птахами» екоосвітняни парку «Гуцульщина» навідалися з еколекторієм до шестикласників Косівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №1.

Переглянувши тематичний відеоролик, учні двох класів ознайомилися з птахами Косівщини та почули цікавинки про кожного птаха.

Особливу увагу було звернено на тих пернатих представників фауни, котрі занесені до Червоної книги України.

Адже ековізит працівників відділу екологічної освіти співпав з дуже важливою датою екологічного календаря. Цього дня увесь світ відзначав день за-

екоосвітнянами сприятиме підвищенню рівня екологічної свідомості юних слухачів.

Богдана ІВАНЧУК,
провідний фахівець
відділу екологічної освіти
НПП «Гуцульщина»

ОСІННЯ МАНДРІВКА ПРИРОДОЮ

Чудова та яскрава осінь - пора року, яка служить натхненням для художників і поетів, оспівана в піснях, легендах та віршах,

є улюбленою темою для багатьох митців. Працівниками Національного природного парку «Гуцульщина», в рамках виїзної еколекторії «Довкілля Косівщини», проведено пізнавальне заняття учням 1-В класу Косівської ЗОШ І-ІІІ ст. №1 на тему: «Осінні зміни в природі».

Під час проведення уроку дітей ознайомлено з роботою парку, його важливістю у збереженні та відновленні природи рідного краю. Учням продемонстровано тематичну мультимедійну презентацію і проведено майстер-клас - виготовлення композиції з опалих листочків. В ході заняття школярі активно долучались до бесіди й дізнались багато цікавого про зміни в природі, які відбуваються під час підготовки рослин і тварин до зими.

Також працівниками парку було акцентовано увагу на користі опалого листа для

рослин, комах та дрібних звірів, про шкоду для довкілля і людей при його спалюванні та про потребу в підгодівлі зимуючих птахів.

Святослав БАРАНЮК,
провідний фахівець
відділу екологічної освіти
НПП «Гуцульщина»

ПІЗНАВАЛЬНЕ ДОЗВІЛЛЯ

До адміністративного корпусу НПП «Гуцульщина» під час осінніх канікул завітали юні гості - учні 5-9-го класів Рожнівського НВК «Гуцульщина». Працівники відділу екологічної освіти ознайомили дітей з діяльністю парку і провели цікаву відеопрезентацію на тему «Осінні зміни в природі». Далі школярі відвідали «Зелену школу», де для них організували та провели еколого-пізнавальний квест. Юні учасники сформували три команди і, під час виконання поставлених завдань, продемонстрували

високий рівень знань про флору та фауну рідного краю.

Всі гості отримали альбоми-розмальовки «Червонокнижні тварини Косівщини», а команди, яка здобула перемогу, вручили грамоту і цінний подарунок.

Любов БАЛАНЮК,
провідний фахівець
відділу екологічної освіти
НПП «Гуцульщина»

ШКІЛЬНІ ПРИРОДООХОРОННІ НАУКОВО-ДОСЛІДНІ ВІДДІЛЕННЯ

Традиційними та цікавими стали заняття у шкільних природоохоронних науково-дослідних відділеннях на базі загальноосвітніх шкіл м.Косова.

В рамках даних занять працівники Національного природного парку «Гуцульщина» готують пізнавальні лекції та бесіди, які мають позитивний вплив на формування екологічної свідомості молодого покоління.

На початку заняття, працівники пар-

ку запропонували дітям співставити запропоновані зразки листя із плодами. Школярі з легкістю впорались із завданням і з'ясували, що запропоновані види є основними лісоутворюючими породами на Гуцульщині. Далі мова йшла про способи розмноження лісу, основи лісорозведення та лісовідновлення.

Провідний інженер з охорони еко-

ку запропонували дітям співставити запропоновані зразки листя із плодами. Школярі з легкістю впорались із завданням і з'ясували, що запропоновані види є основними лісоутворюючими породами на Гуцульщині. Далі мова йшла про способи розмноження лісу, основи лісорозведення та лісовідновлення.

Провідний інженер з охорони еко-

чаються виключно чинниками природного середовища.

Діти активно долучались до дискусії, ділились своїм розумінням цього поняття. Приємно дізнатись, що підрастаюче покоління розуміє всю цінність таких угруповань, адже це свідчить про те, що їм не байдуже майбутнє рідного краю та України в цілому.

і промислової заготівлі. Але кожна людина для власних потреб може збирати у лісі ягоди, гриби, лікарські рослини без завдання шкоди навколишньому середовищу.

Олеся ШЕВЧИК,
заступник начальника
відділу екологічної освіти
НПП «Гуцульщина»

Проект «Впровадження сортування сміття на території загальноосвітніх навчальних закладів Косова задля вирішення проблеми поводження з твердими побутовими відходами» за результатами проведеного конкурсу «Дійсно разом 3.0.» підтримано та фінансується Карпатським Фондом. На його

презентації в адміністративному корпусі Національного природного парку «Гуцульщина» були присутні представники трьох косівських загальноосвітніх шкіл (№1, №2 та гімназії), молодіжної екологічної ради, а також в.о. директора парку «Гуцульщина» Юрій Стефурак, косівський міський голова Юрій Плесконос та голова правління регіональної благодійної організації «Центр громадських ініціатив» Микола Близнюк. Назва проекту висвітлює його головну мету. В ході реалізації проекту передбачається навчити школярів правильно сортувати сміття, залучити якомога більше людей до цього нескладного процесу, а також облаштувати спеціальні майданчики з контейнерами для роздільного збору сміття біля кожної з трьох косівських шкіл.

Учасники зустрічі погодилися на співпрацю з подальшим визначенням місця розташування смітєвих майданчиків.

В рамках реалізації проекту проведено тематичні заняття з семикласниками

косівської гімназії та учнями шкільних природоохоронних науково-дослідних відділень НПП «Гуцульщина», що діють на базі Косівських загальноосвітніх шкіл № 1 і № 2. Проведення таких природоохоронних заходів

та пропаганда щодо зменшення кількості сміття, шляхом сортування з подальшою задачею його в пункти вторинної переробки, розвиватиме в учнів екологічне мислення. В час, коли людство стоїть на порозі смітєвого екологічного лиха, доречною стає агітація школярів правильно сортувати своє сміття.

Під час тематичних занять діти дізнались про правила сортування сміття за категоріями, ознайомились з пунктами прийому вторинної сировини у нашому місті і навчилися сортувати сміття, розподіляючи його за групами: папір, пластик, скло, ме-

тал та інше сміття, що не можна викидати у смітник (наприклад, ртутні лампи денного світла та батарейки). Отримані знання є особливо актуальними, оскільки вже до кінця навчального року три косівські школи будуть мати свої криті майданчики з чотирма смітєвими контейнерами для пластику, скла, металу і паперу.

Відповідно до статті 32 Закону України «Про відходи», з 1 січня 2018 року вся наша країна сортуватиме сміття за видами матеріалів, а також на придатне до повторного використання, для захоронення та небезпечне. До часу, коли цей Закон вступить в дію, країною повинна пройти хвиля еколого-освітніх заходів серед

населення всіх категорій, яка стартувала вже сьогодні. Сортування сміття найближчим часом стане звичним явищем у житті всіх людей.

Цей абсолютно нескладний, але надзвичайно важливий процес не займає багато часу. Для його виконання потрібне, перш за все, бажання, елементарні знання і мінімум прикладених зусиль.

Богдана ІВАНЧУК,
провідний фахівець
відділу екологічної освіти
НПП «Гуцульщина»

АКЦІЯ «ВЧИМОСЯ СОРТУВАТИ СМІТТЯ!»

НА ДЕНЬ МІСТА

7 липня було дуже насиченим днем! В цю сонячну днину усі працівники природно-заповідної справи відзначали своє професійне свято. А ще цього дня наше мальовниче гірське містечко Косів святкувало свій День народження, в якому працівники НПП «Гуцульщина» теж були задіяні. На одній із восьми розважальних зупинок, представлених для містян та гостей міста, поблизу головної сцени, фахівець відділу екоосвіти парку Богдана Іванчук усім охочим розповідала про сортування сміття в місті

Косові. Учасники почули цікаву презентацію про доцільність цієї важливої екологічної акції, ознайомилися з наслідками перенасичення сміттям довкілля, побачили карту пунктів прийому вторинної сировини в нашому місті, а також навчилися правильно сортувати сміття та розпізнавати екологічне маркування на товарах повсякденного вжитку.

СЕРЕД ЮНИХ ЕРУДИТІВ

Про маркування на упаковках та сортування сміття за категоріями дізнавались юні ерудити шахово-шашкового клубу «Етюд» в рамках проведення акції «Сортування сміття» працівниками НПП «Гуцульщина». Акція проходила в контексті Дня відкритих дверей у Косівському районному центрі дитячої творчості.

ВИХОВУЄМО КУЛЬТУРУ ПОВЕДІНКИ ТУРИСТА В ЛІСІ

У Всесвітній день туризму на території НПП «Гуцульщина», спільно з учасниками гуртка «Гірська школа» (кер. Солиджук Р.) Косівського районного Центру дитячої

творчості, а також вчителями і учнями Косівської ЗОШ І-ІІІ №1, було організовано туристичні змагання. Юні туристи активно розпізнавали дерева за їхніми листочками у конкурсі «Флора Карпат», давали відповіді на краєзнавчі питання, вчилися надавати

долякарську першу допомогу, орієнтувались на місцевості за допомогою компаса, склали контури карти України з підручних предметів (прутиків, тирси, гілочок, листя, камінців та ін.), а також вчилися правильно сортувати сміття у конкурсі «Екологія».

Останній конкурс був справді актуальним, адже наша країна стоїть на порозі змін, що стосуються правильної утилізації та пе-

реробки твердих побутових відходів.

Крім виконання умов конкурсу, учасники отримали домашнє завдання - розповісти вдома своїм рідним про необхідність сортування сміття. Усі присутні були ознайомлені з правилами культури поведінки в лісі та в туристичних місцях. За результатами проведених змагань журі визначило призіві місяця.

Богдана ІВАНЧУК,
провідний фахівець
відділу екологічної освіти
НПП «Гуцульщина»

РЕСТАВРАЦІЯ ТМК «МАСТОК СВЯТОГО МИКОЛАЯ»

Впродовж літа 2017 р. у туристично-мистецькому комплексі «Маєток Святого Миколая» тривали ремонтно-реставраційні роботи.

Працівниками відділу рекреації та благоустрою, РЕПЦ «Маєток Святого Миколая» проведено реставрацію центрального будинку ТМК «Маєток Святого Миколая».

В ході ремонтних робіт повністю оновлено зовнішні фасади будівлі.

Спільними зусиллями заготовлено деревину, виготовлено та встановлено рихтування для проведення ремонтних робіт, відшліфовано будинок. Стіни будинку покрито ґрунтовим розчином, двічі профар-

бовано, покрито закріплюючим лаком, відреставровано віконні рами та балкон.

Зміни відбулися і в середині будівлі: відновлено паркетне покриття, оновлено інтер'єр виставкових кімнат.

Оскільки лівова частка відвідувачів припадає на зимовий період, то виникла нагальна необхідність дооблаштування додаткового приміщення, де б туристи могли зігратися та відпочити.

Для основних відвідувачів ТМК «Маєток Святого Миколая», на території споруджено два нових дитячих ігрових майданчики.

Уляна ТРЕТЯК,
завідувач РЕПЦ

«Маєток Святого Миколая»

ВІДЗНАЧЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ДНЯ ТУРИЗМУ

КРУГЛИЙ СТІЛ

Цьогоріч, у Всесвітній день туризму (27 вересня), за сприяння управління економічного розвитку, торгівлі і туризму Косівської РДА, організовано та проведено круглий стіл для підприємців та працівників туристичної сфери Косівського району. Генеральна Асамблея ООН оголосила 2017 рік Міжнародним роком сталого розвитку туризму, чому і була присвячена тематика зустрічі.

Серед запланованих до обговорення

Любомир Держипільський, який розповів про сакральні мегалітичні святилища краю, які є основою для створення нового унікального туристичного продукту на Косівщині.

В рамках круглого столу, працівниками організовано виставку світлин учасників районного фотоконкурсу «Моя мальовничка Косівщина», проведено нагородження переможців.

ФОТОКОНКУРС

«МОЯ МАЛЬОВНИЧКА КОСІВЩИНА»

З нагоди відзначення Всесвітнього дня туризму, НПП «Гуцульщина» провів фотоконкурс: «Моя мальовничка Косівщина».

До участі запрошувались учні 5-9 класів загальноосвітніх шкіл, гуртківці позашкільних закладів, які захоплюються фотографією і люблять рідний край.

За підсумками конкурсу визначено переможців. Щиро дякуємо всім учасникам фотоконкурсу. Бажаємо Вам, дорогі друзі, натхнення, творчих здобутків, успіхів у всіх починаннях!

ЗАНЯТТЯ-СЕМІНАР

У День туризму працівниками відділу рекреації та благоустрою і екологічної освіти було проведено заняття-семинар «Екотуризм на Косівщині». Зустріч з учнями 9-А класу Косівської ЗОШ №2 відбулась у ЦРБ м.Косова за сприяння і запрошення бібліотекаря Кікоть Галини.

Присутні впізнавали туристичні об'єкти Косівщини, ділились враженнями від подорожей по еколого-пізнавальних стежках

краю, відпочинку у рекреаційних зонах, висловлювали свої побажання та пропозиції.

Продовжуючи бесіду-діалог, Галина Олексіївна зробила короткий огляд літератури з краєзнавства, зокрема, звернула увагу на подаровану монографію «Національний природний парк «Гуцульщина». На закінчення зустрічі, усі присутні заповнили цікаву анкету туриста.

Мандрівку провели провідний фахівець з рекреації та благоустрою, Ольга Гарасим'юк та провідний фахівець з екоосвіти Святослав Баранюк.

Юлія ГАВРИЩУК,

заступник начальника відділу рекреації та благоустрою НПП «Гуцульщина»

На території Національного природного парку «Гуцульщина», в межах Косівського ПНДВ, вздовж хребта Каменистий прокладено новий реверсний туристичний маршрут «Попід Каменистий». Маршрут облаштовано в рамках проекту «Збереження карпатських пралісів», впроваджуваного Українським товариством охорони птахів за участі та фінансової підтримки Франкфуртського зоологічного товариства.

Загальна протяжність еколого-пізнавальної стежки 5 326 м.

Каменистий хребет простягається з північного заходу на північний схід між річками Пістинька та Рибниця. Хребет складається із флішових товщ крейди і пале-

огену та менілітових сланців. Тут розкидані великі брили неогенових пісковиків, які на верхівці утворили каменистий гребінь довжиною 2,5 км.

Обабіч хребта в давнину було поселення, а на самому гребені функціонували різні сакральні об'єкти. Про це свідчать штучно зроблені кам'яні алеї, переходи між скелями, спрямовані за сторонами світу.

Даний маршрут має унікальну рекреаційну цінність, оскільки хребет належить до заповідної зони НПП «Гуцульщина». Він вкритий старовіковими буковими і буково-ялицевими деревостанами. Тутешні ліси є прихистком для численних видів рідкісних та ендемічних представників флори і фауни.

Для безпеки та комфортно-го перебування рекреантів на маршруті, еколого-пізнавальна стежка промаркована, передбачено вісім інформаційних зупинок, встановлені лісові меблі для короткотривалого відпочинку.

Подорожуючи маршрутом, дотримуйтесь правил безпеки та відпочинку на території ПЗФ.

Юлія ГАВРИЩУК,
заступник начальника
відділу рекреації та благоустрою
НПП «Гуцульщина»

НАЦІОНАЛЬНІ ПРИРОДНІ ПАРКИ – ОСЕРЕДКИ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ

Сучасні тенденції туристичної діяльності в Карпатському регіоні свідчать про неухильне зростання кількості туристів як з України, так і зарубіжних гостей. Окрім того, спостерігається територіальний розвиток галузі. Так, ще декілька років тому туристичними осередками вважалися міста і селища наближені до гірськолижних курортів, та й то лише взимку, однак нині, туристичним ареалом є практично вся територія Українських Карпат. Дану ситуацію вважаємо закономірною, адже багаті природні ресурси, карпатська автентика і самобутність горян є сприятливими для розвитку туризму.

Та незважаючи на досягнуті результати в розвитку туризму, необхідним є подальше вдосконалення інфраструктури, зокрема, створення маркованих екостежок і екомаршрутів.

Оскільки, туристична інфраструктура, яку так цінують гості гір, це не лише проживання, харчування і базові туристичні розваги, що їх пропонує регіон, але й організовані, напіворганізовані і самостійні мандрівки, які стають дедалі популярнішими серед відвідувачів Карпат. Окрім того, розробка екомаршрутів і популяризація екотуризму є дуже важливим чинником збереження природи Карпат, зменшення антропогенного навантаження та рівня дигресії ґрунтів. Позаяк екотуризм, як форма відпочинку, сумісна з екологічними і соціальними вимогами, відповідальна перед природою, така, що сприяє її захисту.

Маркованими стежками в Карпатах займаються національні парки, волонтери. Саме парки останнім часом стають справжніми осередками екотуризму в країні. В Українських Карпатах їх налічується 9, з них 3 функціонують на Івано-Франківщині, 3 в Закарпатті, один на Львівщині, 2 на Буковині.

Національний природний парк «Гуцульщина», що займає площу в 32271 га і розташований в межах Косівського району Івано-Франківської області, теж має свої екотуристичні принади, оскільки володіє надзвичайно потужним природним рекреаційним потенціалом: мальовничими ландшафтами, гірськими річками, мінеральними джерелами, чистим повітрям, значним біорозмаїттям.

Нині, на території парку розроблено

і промарковано 12 еколого-пізнавальних стежок. Маршрути прокладені до найпривабливіших куточків парку і доступні для всіх категорій відвідувачів. Вздовж маршрутів облаштовані місця для короткотривалого відпочинку з лісовими меблями та інформаційними стендами. Особливою популярністю серед туристів користуються маршрути «До оглядового майданчика на гору Острий», «До сірководневого джерела на річці Волиця», «На хребет Каменистий», «На полонину Росохата» і «На Лебедин».

Найбільш відвідуваним об'єктом НПП «Гуцульщина» є туристично-мистецький комплекс «Маєток Святого Миколая», де серед виставкових кімнат функціонує кімната-музей природи. Туристи тут мають змогу оглянути експозиції рослинного і тваринного світу Косівщини. Біля «Маєтку Святого Миколая» проходять екостежки «Попід Каменистий» та «На гору Клифа».

Також на базі НПП «Гуцульщина»

функціонує науково-просвітницький центр, в якому туристи-природолюби можуть ознайомитися із експозиціями присвяченими зоології, ентомології, орнітології, дендрології, мікології, геології, оглянути гербарії рослин карпатського краю, послухати лекції-бесіди на тему збереження навколишнього середовища та ознайомитися з діяльністю мікологічної лабораторії та лабораторії екологічного моніторингу.

Значний потенціал для розвитку екологічного туризму мають бальнеологічні ресурси парку. Так, у межах НПП «Гуцульщина» розвідано джерела мінеральних вод: «Аршиця», «Пістинька», «Сріблясті водоспади»,

«Шешорська», «Соколівчанка» та ін. Також привабливими в екотуристичному аспекті є наявні на території парку букові праліси та старовікові ліси, які не лише несуть у собі пам'ять віків, але й досі служать надійними оберегами гір та долин.

Слід пам'ятати, що обирають такий вид відпочинку екологічно орієнтовані туристи. Від відпочинку на території нашого парку, окрім відвідування екостежок та інших природних атракцій, вони чекають щедро го селянського пригощання традиційними продуктами, походити босоніж по сінокошу, порибалити біля річки, назбирати грибів, ягід та лікарських трав, побачити народні традиції, вбрання, почути гуцульський фольклор і говірку. Стомлені від життя в урбанізованому середовищі туристи прагнуть побачити як робиться справжній сир, масло, ковбаси, вирощуються екологічно чисті овочі та фрукти, як розводять свиней, корів, овець, працюють на городі і навіть не проти безпосередньо взяти участь у процесі. Для реалізації даного аспекту відпочинку парк співпрацює із населенням краю, зокрема із власниками сільських зелених садиб.

Нині на території НПП «Гуцульщина» послуги гостинності у сільській місцевості надають близько 130 садиб. Центрами зеленого туризму є с.Шешори, околиці м. Косів, які здавна визнані кліматичними курортами.

Працівники парку проводять активну роботу з налагодження співпраці із місцевими садибами сільського зеленого туризму щодо екологізації рекреаційно-туристської діяльності, інтегрування екологічних знань у сферу туризму, оптимізації використання рекреаційних ресурсів, вдосконалення інфраструктури, надання організаційно-методологічної допомоги сільським громадам щодо діяльності у сфері екотуризму.

Таким чином у своїй рекреаційній діяльності НПП «Гуцульщина» керується не лише традиційним трактуванням туристично-рекреаційної діяльності у межах ПЗФ, а і є полігоном для збалансованого розвитку екотуристичної галузі.

Надія КОПЕР,
провідний фахівець
відділу рекреації та благоустрою
НПП «Гуцульщина», к.г.н.

Мисливець – це людина, яка займається добуванням (відстріл, ловля в сіті чи пастки тощо) тварин у природних умовах. У більшості слов'янських мов (чеській, словацькій, словенській, сербській, хорватській, македонській, болгарській, боснійській) наше слово мисливець перекладається як ловець, ловац – той що ловить. Лише в російській охотничій і білоруській палюнічи (той що полює). У польській мові – myśliwy – мисльві.

Українське слово мисливець двокореневе. Друга частина слова ливець видозмінена ловець, отже походить від функції ловити, як і в більшості слов'янських мов. А от від чого походить і що означає корінь мис, який є лише в українській і польській мовах.

У давній писемній українській пам'ятці «Слово про похід Ігоря», в більшості перекладів, йдеться про те що поет – Боян при писанні своїх творів ширяв думкою (мислю) по дереву, сірим вовком по землі, сірим орлом попід хмари. Отже, у двох порівняннях тварини вовк і орел, лише по дереву ширяє думка. Щось тут не гаразд з перекладом, не вписується у загальну канву.

Це місце відносять до «темних плям» перекладу твору.

Очевидною є помилка при переписі з першоджерела, яке втрачене. В першоджерелі вірогідно було слово мисью, мистью (від мись), яке за співзвучністю, незнанням, чи навмисне переписувачі прийняли за думку (мисль) та додали букву «л» і стало мислю. І ця помилка повторюється в тисячних тиражах. Лише в одному із польських перекладів «Слова» Богдана Лепкого замість мислі, думки вжито слово білка (виверка в оригіналі), яка, як відомо, живе на деревах. Окрім білки живуть і ширяють по деревах норки, куниці, тхори.

Латинською мовою родина тварин, куди належать такі хутрові мисливські звірята як норка, тхір, куниця, видра, горностай, ласиця називається Mustelidae – Куниці. Elidae – закінчення, а Must – назва тварини, яка дала назву родині.

Шляхом перетворень, різної вимови, фонетичних особливостей корінь і слово мус, муст в давній українській мові та санскриті писалось як мись, мисть. Слово мись, мисть спершу вживалося на означення хутрових звірят, які живуть чи лаять по деревах (норки, куниці, білки, тхора, горностая тощо).

Отже, слово мисливець означає ло-

вець куниць, білок та інших хутрових звірів. Це слово давнє, виникло, очевидно, в княжу добу, або раніше, ще до нашої ери. Бо шкірка куниць і інших згадуваних звірят (куни) в ті часи була своєрідною валютою. Шкірками куниць (кунами) платили данину, податки, їх обмінювали на різні товари, вони були предметом дарувань тощо. У пізніші часи слово ловець кун – мисливець поширилося на ловців інших тварин. До речі в Галичині куницю називали куня.

Через надмірне полювання на згадуваних хутрових звірят, зміну природних умов тощо вони стали рідкісними і нині не мають економічного значення. Горностай, норка, тхір, видра включені до Червоної книги України, малопоширеними є також наші лісові види кун – Куниця лісова і Куниця кам'яна. А норку (*Mustela lutreola*) розводять на хутових підприємствах.

Любомир ДЕРЖИПЛЬСЬКИЙ,
начальник наукового відділу
НПП «Гуцульщина», к.б.н.

УВАГА !!! БІОЛОГІЧНА НЕБЕЗПЕКА: АФРИКАНСЬКА ЧУМА СВИНЕЙ

З початку 2017 року на території України зареєстровано 96 випадків африканської чуми свиней, в тому числі домашні свині – 81, дикі свині – 14 в 20 областях України. Така ситуація свідчить про стійку інфікованість та циркуляцію вірусу африканської чуми свиней у навколишньому середовищі, зокрема, серед дикої фауни та недостатність і неефективність заходів, що вживаються для профілактики, ліквідації та недопущення поширення збудника африканської чуми свиней.

На території Івано-Франківської області до 2016 року не зареєстровано жодного випадку африканської чуми свиней. На даний час зареєстровано 2 випадки африканської чуми свиней, в тому числі 1 випадок серед дикої фауни. Крім того, напружена ситуація щодо даної хвороби, у тому числі і серед диких кабанів, зберігається і в країнах, що межують або мають тісні торгівельні та

економічні відносини з Україною: Польща – 495 випадків, Литва – 906, Латвія – 2316, Естонія – 2281, Румунія – 1, Молдова – 4, Чехія – 72.

У зв'язку з вище наведеним, Державна надзвичайна протиепізоотична комісія при Косівській районній державній адміністрації, керуючись рішенням Державної надзвичайної протиепізоотичної комісії при Івано-Франківській обласній державній адміністрації від 22.08.2017 року № 3, розпорядженням Головного державного інспектора ветеринарної медицини Івано-Франківської області від 18.09.2017 року № 2, своїми рішеннями від 31.08.2017 року № 3 та від 20.09.2017 року № 4, вирішила провести діагностичний відстріл у дикої фауни у кількості 3 % від наявного поголів'я дикої кабана на території НПП «Гуцульщина» з метою локалізації та недопущення поширення даного захворювання на території району та області.

Дирекцією Парку було отримано від Департаменту екомережі та природно-заповідного фонду затверджен-

ний Міністерством екології та природних ресурсів України ліміт від 02.11.2017 року № 1373/08/3-2017 на вилучення однієї особини дикої свині з природного середовища для проведення державної ветеринарно-санітарної експертизи.

Вибірковий діагностичний відстріл планується провести на території Шешорського природноохоронного наукодослідного відділення НПП «Гуцульщина» в урочищі «Брусний», квартал 29 (зона регульованої рекреації та господарська зона) у відповідності до наказу Міністерства аграрної політики від 08.02.2014 року № 60 «Про затвердження Інструкції про вибірковий діагностичний відстріл мисливських тварин для проведення державної ветеринарно-санітарної експертизи».

ПАМ'ЯТАЙТЕ, лихо легше застерегти, аніж побороити !!!

Роман ІВАНЧУК,
провідний інженер
з охорони тваринного світу
відділу ДО ПЗФ
НПП «Гуцульщина»

ЗБЕРЕЖЕМО ЛІСОВУ КРАСУНЮ !

заповідний фонд» належить відшкодувати: за одне зрубане дерево при діаметрі пня до 10 см – 328 грн; при діаметрі пня 10.1-14 см – 572 грн. з конфіскацією зрубаного дерева. Окрім цього, адміністративним кодексом України, за незаконну рубку новорічних ялинок, передбачено адміністративний штраф у розмірі від 153 до 408 грн, а в разі нанесення істотної шкоди навколишньому середовищу наступає, передбачена українським законо-

давством, кримінальна відповідальність.

Всі ми несемо спільну відповідальність за збереження довкілля для майбутніх поколінь. Тож кожному з нас слід задуматись: зекономити кілька гривень і купити незаконно зрубане деревце, чи придбати ялинку на кілька гривень дорожчу, але вирощену, спеціально для реалізації в новорічно-різдвяний період (плантації новорічних ялинок, розсадники та ін.). Законно зрубана ялинка обов'язково повинна мати маркуванням пластикою биркою чи стрічкою зі штрих-кодом.

НПП «Гуцульщина» звертається до всіх громадян з проханням відповідально ставитися щодо збереження природи для майбутніх поколінь.

Василь ЯКІМИШИН,
провідний інженер
відділу державної охорони
природно-заповідного фонду
НПП «Гуцульщина»

У світлий день Преображення Господнього, а також 20-ї річниці святкування Дня пасічника в Україні на базі науково-просвітницького центру Національного природного парку «Гуцульщина» відбулося спільне засідання членів спілки пасічників Косівського району та працівників парку. Заступник голови Косівської районної ради

музею «Бджільництво Гуцульщини». Голова Косівської районної спілки пасічників Остап Тим'як передав до музею перший експонат – образ Преподобного Олексія «Теплого Олексія», покровителя пасічників Карпат. До

зберігався.

На зібранні виступили: голова районної спілки пасічників Остап Тим'як, голова ГО «Карпатська екопасіка» Віталій Андрусак, пасічники Тарас Атаманюк (с.Стопчатів), Володимир Мамчук (м.Косів), Юрій Кравчук (с.Пістинь), в.о. директора НПП «Гуцульщи-

Володимир Петричук привітав присутніх та вручив нагороди пасічникам району.

На засіданні розглянуто ряд важливих питань, зокрема, стан селекційно-племінної роботи з карпатськими бджолами на Косівщині, а також перспективи співпраці спілки пасічників з НПП «Гуцульщина». В цей день, учасниками засідання одностайно було підтримано ідею спільного створення, в науково-просвітницькому центрі парку,

першої колекції експонатів також ввійшли: ручна радіальна медогонка (з с.Пістинь, 1947 року виготовл.); два вулики сторічної давнини відомого громадського і політичного діяча Косівщини Михайла Горбового; один вулик типу «галицькі вулики»; скляний сторічний вулик Василя Петричука (з с.Бабин), переданий Володимиром Тутурушем, в якого він

на» Юрій Стефурак та інші.

Восени Косівська районна спілка пасічників організувала курси за напрямом «Особливості розведення та догляд за бджолами», по завершенню яких пасічники району, які не мали відповідної кваліфікації із бджільництва, отримали сертифікати.

Остап ТИМ'ЯК,
голова

Косівської районної спілки пасічників

НАУКОВІ ЗДОБУТКИ

навколишнього природного середовища.

Олег ПОГРІБНИЙ,
науковий співробітник
НПП «Гуцульщина», к.с.-г.н.

ВЧИМОСЯ З РАДІСТЮ!

За підтримки Косівської районної ради, товариства «Гуцульщина», відділу освіти Косівської РДА, в.о. директора Національного природного парку «Гуцульщина», к.б.н., с.н.с. Юрія Петровича Стефурака і члена Національної спілки письменників України Василя Івановича Шкурмана побачила світ книга «Розумні казочки», видавництва «Писаний Камінь». Автор висловлює щиро подяку всім, хто сприяв цьому виданню і вболівав за нього!

У книзі вміщено чотири казки, з кожною із яких можна поринути у загадковий лісовий і лабораторний світ.

До кожної розповіді пропонуються коротка довідка з означеного матеріалу і питання, які спонукатимуть до читання наукової інформації. Тому діти легко запам'ятовуватимуть все, що стосується природи!

Цей проект не був би можливим, як би

не спільні зусилля наукового відділу Парку, результати діяльності якого частково відображають розміщені у книзі твори, та маленьких, але вже дуже талановитих художників: Анастасії Копчук, Надії Романович, Вікторії Самсін, Святослава Форгіля, Софії Сорочан, Наталії Михайлини Пасайлюк, Максима Легіна, Маринки Копчук, Юлії Лосюк, Тетяни Шкурган, Дарини Іванчук, Володимира Ковалюка. В цій книзі в і д о б р а ж е н і м и с т е ц ь к і сподівання на

а ле справджу- ються надії на краще для них майбутнє. Автор щиро дякує цим маленьким талантам, які так влучно оживили персонажів казок.

Марія ПАСАЙЛЮК,
старший науковий співробітник
НПП «Гуцульщина», к.б.н.

ВІДІЙШЛА У КРАЩІ СВІТИ ТАЛАНОВИТА ДОНЬКА ГУЦУЛЬЩИНИ

НПП «Гуцульщина» та Косівське товариство «Гуцульщина» сумує з приводу смерті Марії Влад, яка відійшла у кращий світ 13 вересня цього року. Нехай Всевишній дарує вічний спокій талановитій Дочці України...

Марія Влад - українська письменниця, педагог, журналіст, громадський діяч народилася 25 серпня 1940 року у селі Розтоки, відома своїми жупналістськими та громадськими проектами.

Марія Влад брала активну участь у створенні НПП «Гуцульщина», а згодом стала його наставником, натхненником та ідейним соратником. Підтримка нашої установи такою видатною особистістю

ВІЧНА ПАМ'ЯТЬ!

була і залишається на цей час надзвичайно важливою. Зустрічаючись з керівниками різних рівнів – від села і до столиці нашої держави, а також виступаючи безліч разів в прямих ефірах на телебаченні та радіо, вона переконувала як чиновників, так і простих громадян про величезну роль НПП «Гуцульщина» у збереженні й примноженні природного багатства для нинішніх і прийдешніх поколінь.

Спочивайте з Богом дорога Маріє Миколаівно, Ви залишили незабутню пам'ять у наших серцях.

Косівське товариство
«Гуцульщина»

ПРИРОДА ЛІКУЄ

При обстеженні соляного витоку в селі Баня-Березів, виявлено джерело в урочищі Григуленка. Вода має солений смак із сірководневим запахом. Сировиця з цього джерела не користується популярністю у місцевого населення для задоволення господарських потреб, оскільки має неприємний запах сірки, який відчувається навіть у випареній солі. Місцевий житель Томич Мирослав розповів, що господині для використання цієї сировиці залишають її вивітруватися на декілька днів.

Поряд з джерелом знаходиться купіль, який викопали і виклали камінням місцеві

жителі (глибина – 0.4 м., довжина – 3 м., ширина – 1,5 м). «Ванну» наповнюють водою із джерела. Через високу насиченість сіллю (40%), вода, нагріта денним сонцем, довго утримує тепло, тому купатися тут комфортно вдень і вночі. Перед купелем, зазвичай, місцеві панянки приймають грязьові ванни, адже джерело витікає з шарів сіро-голубої глини, яка вважається лікувальною. Сизо-голубий колір глини зумовлений високим вмістом рідкісних мінералів. Ще академік Вернадський, вивчаючи структуру глини, прийшов до висновку, що вона містить макро- і мікроелементи, які є в людському організмі, причому їх пропорції майже однакові. Науковці підтверджують, що при використанні певних типів глини, виликовуються або набагато менше проявляються деякі захворювання шкіри. У народній медицині рекомендується глиною лікувати опіки, порізи, опрілості, пролежні. Тому не дивно, що жіноцтво після чергових грязьових ванн, очікує покращення загального вигляду (зникнення зморшок і целюліту). Останніми роками особливо популярними стали купання у солено-сірководневих ваннах. Вони корисні як в лікувальних так і в косметичних цілях, при захворюванні кісток та суглобів (зменшується або зникає біль у суглобах після переломів), болях у спині,

під дією ванн зникають післяопікові рубці, нормалізується тиск. Крім того, такі купелі покращують стан шкіри, вона стає ніжною і еластичною.

Після соляних купань можна сполоснутися у чистих водах Лунги (притока Лючки), що бере початок на схилах гори Ріг.

Проте, поряд з корисними властивостями таких процедур є ряд протипоказань при деяких захворюваннях. Загалом, будь-яке лікування повинно бути розумним і контрольованим.

Любов ГЛОДОВА,
науковий співробітник
лабораторії екологічного моніторингу
НПП «Гуцульщина»

ВІТАЄМО ЗВІЛЯРІВ!

- Із 25-річчям: Кифорак Тетяну Іванівну та Петричука Миколу Петровича
Із 30-річчям: Шевчик Олесю Миколаївну та Шкондеюк Олесю Василівну
Із 35-річчям: Пасайлюк Марію Василівну, Копчука Івана Миколайовича та Савчука Михайла Михайловича
Із 45-річчям: Соколюка Василя Володимировича
Із 50-річчям: Попадинця Миколу Миколайовича
Із 60-річчям: Копчука Миколу Івановича
Із 65-річчям: Шкурмана Василя Івановича
Із 75-річчям: Держипільського Любомира Михайловича

*Прийміть вітання наші щирі, хай доля Ваша розквіта.
Нехай в здоров'ї, щасті й мирі рясні красуються літа.
Хай Вам любов незгасно світить і серце радісно співає...
Для Вас — усі найкращі квіти і найласкавіші слова.
Нехай смуток Вас обминає, А Мати Божа охороняє!*

Засновник і видавець
НПП «Гуцульщина»
Свідоцтво про державну реєстрацію
ІФ №512 від 12.03.2004 року
Наша адреса:
вул. Дружби, 84 м. Косів
Івано-Франківська область;
тел./факс (03478) 2-37-09

Вісник засновано 27 вересня 2002 року
Видруковано в
НПП «Гуцульщина»
Шеф-редактор
Юрій Стефурак
Редактор
Любомир Держипільський
Коректор
Надія Копер
Комп'ютерна верстка
Богдана Іванчук

Офіційний сайт НПП «Гуцульщина»
www.nnph.if.ua
Слідкуйте за нашими оновленнями:

<https://www.facebook.com/nnp.guzulschyna/>

<https://twitter.com/guzulpark>